

**Голові спеціалізованої вченої ради ДФ 20.051.221
Карпатського національного університету
імені Василя Стефаника
доктору мистецтвознавства, професору,
професору кафедри музичної україністики
та народно-інструментального мистецтва
Черепанину Мирону Васильовичу
76018, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57**

ВІДГУК

офіційного опонента

кандидата педагогічних наук, професора,
завідувача кафедри музично-теоретичних дисциплін та інструментальної
підготовки
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
Душного Андрія Івановича
на дисертаційну роботу
Бурлаченка Богдана Андрійовича
**«Гітарне ансамблеве виконавство України XX – початку XXI століть
у соціокультурному вимірі»,**
представлену на здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності 034 «Культурологія»
галузі знань 03 Гуманітарні науки

Актуальність теми дослідження є беззаперечною і визначається необхідністю культурологічного осмислення ансамблевого гітарного виконавства як важливого складника сучасної музичної культури України. Попри значний масив праць з історії, теорії та методики гітарного мистецтва, питання функціонування гітарних ансамблів у контексті культурної комунікації, репрезентації національної музичної спадщини та сучасних культуротворчих процесів залишалися недостатньо дослідженими. Дисертант звертається до проблематики, що досі не отримала комплексного висвітлення в культурології, зокрема щодо соціокультурних функцій гітарних ансамблів, їх ролі у процесах культурної комунікації, репрезентації національної музичної спадщини та розвитку сучасного ансамблевого репертуару. Саме це зумовлює наукову і практичну значущість виконаного дослідження Богдана Бурлаченка.

Дисертацію виконано на кафедрі музичної україністики та народно-інструментального мистецтва Навчально-наукового Інституту мистецтв

Карпатського національного університету імені Василя Стефаника згідно з планами науково-дослідної роботи закладу вищої освіти та наукової тематики кафедри: «Народно-інструментальна музика України і зарубіжжя: аспекти взаємодії фольклорного і академічного напрямів» (державний реєстраційний номер 0113U006389), «Музичне мистецтво в історико-культурній еволюції композиторської творчості та виконавства» (державний реєстраційний номер 0125U000103), «Актуальні питання культурології: теорія та історія культури» (державний реєстраційний номер 0117U004571). Тему дисертації затверджено протоколом № 9 від 01 листопада 2022 року на засіданні Вченої ради Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Найвагомішим результатом роботи є комплексне культурологічне осмислення українського гітарного ансамблевого виконавства XX – початку XXI століття як самостійного соціокультурного феномена, що виконує важливі комунікативні, репрезентативні та культуротворчі функції. Автором визначено типологічні, жанрово-стильові та соціокультурні особливості ансамблевого виконавства, проаналізовано сучасний репертуар українських гітарних ансамблів у контексті взаємодії традиційних і новітніх мистецьких практик, систематизовано сучасні репертуарні видання та виявлено основні тенденції розвитку ансамблевого репертуару. До позитивних здобутків дисертації слід віднести також поглиблення уявлень про роль фестивально-конкурсного руху в розвитку гітарного мистецтва, удосконалення підходів до культурологічного аналізу ансамблевого музикування та подальший розвиток положень щодо функціонування гітарного ансамблю як засобу культурної репрезентації, міжкультурної комунікації й трансляції художніх цінностей.

Основні положення дисертації можуть бути використані при розробленні навчальних курсів із культурології, історії української культури, музичного мистецтва, історії інструментального виконавства, а також у підготовці навчальних і методичних видань. Узагальнення сучасних виконавських практик і репертуарних тенденцій українського гітарного ансамблевого мистецтва створює підґрунтя для подальших наукових досліджень у галузі культурології та мистецтвознавства.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, списку використаної літератури (238 наукових джерел, з них 31 англійською мовою), додатків. Загальний обсяг роботи становить 391 сторінку, із яких обсяг основного тексту – 219 сторінок.

У *вступі* обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено його об'єкт, предмет, мету й завдання, подано інформацію про аналітичний матеріал, окреслено методологію і теоретичну базу, сформульовано наукову новизну та зазначено теоретичне і практичне значення дослідження, окреслено особистий внесок здобувача, подано відомості про апробацію результатів дослідження та публікації здобувача, структуру й обсяг дисертації.

У *першому розділі* дисертації *«Гітарна музика у культурологічному вимірі»* сформовано належне теоретичне підґрунтя дослідження. Заслугує на позитивну оцінку ґрунтовний аналіз стану наукової розробленості проблеми, який засвідчує обізнаність дисертанта з українською науковою літературою та дає змогу аргументувати доцільність культурологічного вивчення гітарного ансамблевого виконавства. Важливим є здійснений аналіз понятійно-категоріального апарату, уточнення змісту ключових дефініцій та обґрунтування їх використання відповідно до предмета дослідження. Автор також коректно визначає методологічну основу роботи, поєднуючи культурологічний, історико-культурний, системний і міждисциплінарний підходи, що забезпечує комплексне осмислення ансамблевого гітарного виконавства як соціокультурного феномена. Загалом перший розділ відзначається логічною структурою, достатнім рівнем теоретичного узагальнення та створює необхідну методологічну основу для подальшого розкриття теми.

У *другому розділі* дисертації *«Ансамблеве гітарне виконавство як соціокультурний феномен: структура, типологія та форми репрезентації»* розкривається авторська концепція гітарного ансамблевого виконавства як складової сучасної музичної культури. Позитивної оцінки заслуговує прагнення дисертанта розглядати ансамблеве музикування не лише з позицій виконавського мистецтва, а й у контексті культурно-історичних процесів,

художньої комунікації та культурної репрезентації. Автором простежено еволюцію гітари в культурно-історичному та органологічному вимірах, запропоновано типологію ансамблевого гітарного виконавства, охарактеризовано його жанрово-стильові особливості та окреслено специфіку функціонування різних ансамблевих форм.

Безперечною перевагою розділу є систематизація матеріалу щодо діяльності українських однорідних і мішаних ансамблів за участю гітари, що дозволило виявити особливості їхнього функціонування в сучасному культурному просторі України. Водночас аналіз фестивально-конкурсного руху переконливо демонструє його роль як важливого соціокультурного механізму професійної комунікації, популяризації гітарного мистецтва та розвитку виконавських традицій. Узагальнення значного фактологічного матеріалу дало змогу автору аргументовано обґрунтувати місце ансамблевого гітарного виконавства в системі сучасної музичної культури та розкрити його репрезентативні й комунікативні функції. Загалом другий розділ відзначається логічністю побудови, належним рівнем наукового аналізу та є одним із найбільш змістовних у дисертації.

У *третьому розділі «Репертуар гітарних ансамблів у контексті сучасних культуротворчих процесів»* Богдан Андрійович Бурлаченко зосереджує увагу на аналізі сучасного українського ансамблевого репертуару як важливого чинника розвитку музичної культури та репрезентації національних художніх традицій. Позитивної оцінки заслуговує прагнення розглядати репертуар як культурологічний феномен, що відображає взаємодію традиції й новаторства, особливості сучасного художнього мислення та динаміку культуротворчих процесів. Переконливо розкрито роль творчості українських композиторів у формуванні жанрових і репертуарних моделей ансамблевого виконавства, а також простежено основні тенденції розвитку сучасного гітарного репертуару.

Науковий інтерес становить аналіз одного з провідних принципів формування ансамблевого репертуару – полістилістики, що відображає відкритість сучасної музичної культури до міжжанрової та міжстильової

взаємодії. Не менш вагомим є дослідження процесів культурної адаптації фольклорних і популярно-музичних джерел, які автор інтерпретує як прояви збереження культурної пам'яті, актуалізації національної музичної спадщини та водночас інтеграції українського гітарного мистецтва у сучасний культурний простір. Узагальнення репертуарних тенденцій і виконавських практик суттєво посилює культурологічний вимір дослідження та логічно завершує авторську концепцію ансамблевого гітарного виконавства як соціокультурного феномена.

Висновки дисертації узагальнюють результати дослідження, відповідають поставленій темі та завданням, є вагомими, чіткими та методологічно обґрунтованими. Список використаних джерел та літератури є достатньо репрезентативним і відображує рівень опрацювання наукової літератури з досліджуваної проблематики. Оформлення списку відповідає вимогам Національного стандарту України 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

Основні положення дисертації висвітлено у дванадцяти публікаціях, з яких: п'ять статей з них 4 у затверджених наукових фахових виданнях України категорії Б, 1 в іноземному фаховому виданні та 7 публікацій у збірниках матеріалів міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій.

Результати дисертаційного дослідження Б. Бурлаченка забезпечуються вагомою теоретико-методологічною й аналітичною базою та сучасними підходами, а тому є науково обґрунтованими й достовірними, логічно викладеними та концептуальними. Автор показав достатній ступінь володіння методологією наукового дослідження та вміння вибудовувати генеральну стратегію дисертаційного дослідження, продемонстрував аналітичні навички, що дозволило виконати всі поставлені завдання та досягнути науково обґрунтованих результатів.

У ході огляду дисертації Б. Бурлаченка порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, текстових запозичень без посилань, фабрикації та фальсифікації) не виявлено. Дисертація є самостійно виконаним науковим дослідженням, всі результати дослідження належать автору особисто.

В цілому позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Богдана Бурлаченка, дещо видається дискусійним. Окремі розділи дисертації містять значний обсяг фактографічного матеріалу (переліки фестивалів, конкурсів, репертуарних збірок, виконавських колективів і персоналій), що, безперечно, свідчить про ґрунтовність проведеної роботи. Водночас у деяких випадках доцільно було б зменшити описовість викладу, посиливши культурологічне узагальнення та інтерпретацію наведеного матеріалу. Це дало б змогу ще виразніше акцентувати увагу на теоретичних висновках і закономірностях розвитку українського гітарного ансамблевого виконавства як соціокультурного феномена. Крім того, виникли питання.

1. У дисертації гітарне ансамблеве виконавство визначено як соціокультурний феномен. Які ознаки, на Вашу думку, дозволяють віднести його саме до предметного поля культурології, а не лише музикознавства чи виконавського мистецтва? У чому полягає принципова відмінність Вашого культурологічного підходу?
2. Ви розглядаєте фестивально-конкурсний рух, діяльність ансамблів та різні форми ансамблевого виконавства як елементи соціокультурної комунікації. Які критерії дали Вам підстави трактувати ці явища саме як механізми культурної репрезентації та формування культурної ідентичності, а не лише як форми музично-виконавської діяльності?
3. Яким є механізм функціонування гітарного ансамблю як соціокультурного феномена?
4. У роботі репертуар гітарних ансамблів інтерпретується як культурологічний феномен. Яким чином, на Вашу думку, сучасний ансамблевий репертуар відображає культуротворчі процеси в Україні, і які критерії дозволили Вам пов'язати явища полістилістики, фольклоризації та інтеграції популярної музики саме з процесами культурної динаміки, а не лише зі стильовою еволюцією музичного мистецтва? Чому репертуар є культурним явищем, а не лише музичним матеріалом?

Однак, висловлені зауваження та запитання мають уточнюючий та рекомендаційний характер, жодним чином не применшують наукової цінності результатів дослідження.

Дисертація **Бурлаченка Богдана Андрійовича** «Гітарне ансамблеве виконавство України XX – початку XXI століть у соціокультурному вимірі» за своїм змістом відповідає науковому профілю спеціальності 034 Культурологія та вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року №261 (зі змінами), вимогам наказу Міністерства науки і освіти України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами), а її автор, Бурлаченко Богдан Андрійович, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 034 Культурологія, галузі знань 03 Гуманітарні науки.

Офіційний опонент

кандидат педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри
музично-теоретичних дисциплін та
інструментальної підготовки
Дрогобицького державного
педагогічного університету
імені Івана Франка

Андрій ДУШНИЙ